

Черикчиева Г.М.

педагогика илимдеринин кандидаты, и.о. доцент
И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

gulmiracerikcieva2@gmail.com

КЫРГЫЗ ТИЛИ САБАГЫНДА НАТЫЙЖАЛУУЛУКА ЖЕТИШҮҮНҮН КАРАЖАТТАРЫ ЖАНА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

Аннотация. Бул макалада мектептерде кыргыз тилин окутуунун натыйжалуулугун жогорулатууга багытталган актуалдуу ыкмалар талданат. Айрыкча салттуу окутуу методдорун жаңы педагогикалык технологиялар жана окуучулардын мотивациясын арттырууга, алардын тилдик компетенцияларын бекемдөөгө көмөкчү болгон куралдар менен интеграциялоого өзгөчө көңүл бурулат. Бул иште дидактикалык жана мультимедиялык материалдардын, электрондук ресурстардын жана интерактивдүү ыкмалардын мааниси каралып, окуучулардын долбоордук жана изилдөө иштеринин маанилүүлүгү белгиленет. Автор маалыматтык-коммуникациялык технологиялардын, онлайн-сервистердин жана мультимедиялык каражаттардын потенциалын окуучулардын угуу, окуу, жазуу жана оозеки сүйлөө көндүмдөрүн комплекстүү өнүктүрүүдө көрсөтөт. Системалуу түрдө заманбап каражаттар менен технологияларды билим берүү процессине киргизүү окуучулардын чыгармачылык потенциалын өнүктүрүүгө, коммуникативдик жөндөмдөрүн жогорулатууга жана кыргыз тилин үйрөнүүгө кызыгуусун арттырууга өбөлгө түзөт деп айтууга болот.

Негизги сөздөр: Кыргыз тили, окутуунун натыйжалуулугу, инновациялык технологиялар, педагогикалык каражаттар, дидактикалык материалдар, мультимедия, электрондук ресурстар, маалыматтык-коммуникациялык технологиялар, интерактивдүү ыкмалар.

Черикчиева Г.М.

кандидат педагогических наук, и.о. доцент

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

СРЕДСТВА И ТЕХНОЛОГИИ ДОСТИЖЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ НА УРОКЕ КЫРГЫЗСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация. В данной статье будут проанализированы актуальные подходы, направленные на повышение эффективности преподавания кыргызского языка в школах. Особое внимание уделяется интеграции традиционных методов обучения с новыми педагогическими технологиями и инструментами, которые помогают повысить мотивацию учащихся и укрепить их языковые компетенции. В этой работе рассматривается важность дидактических и мультимедийных материалов, электронных ресурсов и интерактивных методов, а также подчеркивается важность проектной и исследовательской работы учащихся. Автор демонстрирует потенциал информационно-коммуникационных технологий, онлайн-сервисов и мультимедийных средств в комплексном развитии навыков аудирования, чтения,

письма и устной речи учащихся. Можно сказать, что систематическое внедрение современных средств и технологий в образовательный процесс способствует развитию творческого потенциала учащихся, повышению коммуникативных способностей и повышению интереса к изучению кыргызского языка.

Ключевые слова: кыргызский язык, эффективность обучения, инновационные технологии, педагогические средства, дидактические материалы, мультимедиа, электронные ресурсы, информационно-коммуникационные технологии, интерактивные методы.

Cherikchieva G.M.

Candidate of Pedagogical Sciences, acting associate professor
Kyrgyz state university named after I. Arbaev
Bishkek

MEANS AND TECHNOLOGIES FOR ACHIEVING EFFECTIVENESS IN THE KYRGYZ LANGUAGE LESSON

Annotation. This article will analyze current approaches aimed at improving the effectiveness of teaching the Kyrgyz language in schools. Special attention is paid to the integration of traditional teaching methods with new pedagogical technologies and tools that help to increase students' motivation and strengthen their language competencies. This paper examines the importance of didactic and multimedia materials, electronic resources and interactive methods, and highlights the importance of students' project and research work. The author demonstrates the potential of information and communication technologies, online services, and multimedia tools in the integrated development of students' listening, reading, writing, and speaking skills. It can be said that the systematic introduction of modern tools and technologies into the educational process contributes to the development of students' creative potential, increased communication skills and increased interest in learning the Kyrgyz language.

Keywords: Kyrgyz language, teaching effectiveness, innovative technologies, pedagogical tools, didactic materials, multimedia, electronic resources, information and communication technologies, interactive methods.

Азыркы мезгилде бүт ааламды кучагына камтыган, анын ичинде, билим берүү системасындагы жаңы инновациялык технологиялардын багыттары, санариптештирүү, жасалма интеллект сыяктуу маалыматтык технологиянын тез темпте өнүгүүсү, дүйнөлөшүү, ааламдашуунун өтө ылдамдыкта кучак жаюусунан улам, ар бир эл, калк, улут, мамлекет, биринчи кезекте, өзүнүн улуттук тилин байытуу, өркүндөтүү, ата-бабадан бери карай таберикке калган таалим-тарбиялык улуттук нарк, баалуулуктарына кайтуу, рухий-көркөмданий байлыктарын, элдик мурастарын сактоого, коргоого, жаңы табылгалар менен толуктоого кам көрүп жатышкандыгын табигый көрүнүш катары кароого болот [10, 465-б.].

Кыргызстан элинин улуттук иденттүүлүгү, бай маданий мурасы жана ынтымагы кыргыз тили менен ажырагыс байланышта. Азыркы учурда билим берүү тармагынын артыкчылыктуу милдеттеринин бири мамлекеттик тилди окутуунун сапатын жакшыртуу болуп саналат. Заманбап окутуу окуучуларды билим менен гана жабдып койбостон, алардын компетенттүүлүгүн, чыгармачылыгын жана баарлашуу жөндөмдөрүн өркүндөтөт [1, 123-б.].

Натыйжалуу окутуунун негиздери

Педагогикада окутуунун натыйжалуулугу белгиленген милдеттерди ишке ашыруунун деңгээли катары каралат, ал окуучулар маалыматты кантип өздөштүрүп, көндүмдөргө жана көндүмдөргө ээ болушат, ошондой эле алардын инсандык өзгөчөлүктөрү кандайча калыптанат. Кыргыз тилин үйрөтүүдө натыйжалуулук грамматиканын эрежелерин түшүнүүдө жана сөз байлыгын байытууда гана эмес, окуучулардын тилди кадимки жашоодо жана келечектеги ишинде баарлашууда ишенимдүү колдоно билүүсүндө да турат.

Акыркы изилдөөлөр (Жусупова, Мамбетова жана башка окумуштуулар) сабактын ийгилиги бир нече тыгыз байланышкан элементтерден көз каранды экендигин көрсөттү:

- * Когнитивдик-тилдик билимдерди өздөштүрүү (лексика, грамматика, орфографиялык эрежелер, тыныш белгилери);

- * коммуникативдик-оозеки жана жазуу тилин өнүктүрүү, ар кандай кырдаалда баарлашуу жөндөмү;

- * маданият таануу – кыргыз тилинин маанисин улуттук маданияттын, үрп-адаттардын жана руханий идеалдардын чагылышы катары түшүнүү;

- * инсандык-окуучулардын кызыгуусунун, үйрөнүүгө болгон каалоосунун жана тил үйрөнүүнүн оң кабылдоосунун ойгонушу.

Кыргыз тилин окутууда жогорку натыйжалуулукту камсыз кылуу үчүн ушул багыттардын бардыгын ар тараптан өнүктүрүү зарыл. Билим берүүгө гана багытталган окуу өз баасын жоготот. Ошондуктан, заманбап сабак байланыш, билим жана өзүн-өзү көрсөтүү каражаты катары тилди колдонуу көндүмдөрүн түзүүгө багытталышы керек.

Ошондой эле мектеп окуучуларынын психологиялык өзгөчөлүктөрүн жана жаш өзгөчөлүктөрүн эске алуу маанилүү. Мисалы, башталгыч класстарда оюн формалары жана көрсөтмө куралдар, орто мектепте талдоо жана текст менен иштөө көндүмдөрүн өркүндөтүү, ал эми орто мектепте сынчыл ой жүгүртүүнү жайылтуучу жана окуучуларды кесиптик жана окуу иш – аракеттерине даярдаган долбоорлоо жана изилдөө иш – чаралары артыкчылыктуу [2, 45-6.].

2. Окуунун натыйжалуулугун жогорулатуу жолдору

Кыргыз тилин ийгиликтүү окутуу үчүн билим берүү инструменттерин ойлонулган тандоо жана колдонуу принципалдуу мааниге ээ. Билим берүү каражаттары окуу иш – аракеттерин уюштуруу жана коюлган милдеттерди ишке ашыруу үчүн колдонулган материалдык жана материалдык эмес ресурстарды билдирет. Буларды бир нече категорияга бөлсө болот:

2.1. Окуу материалдары

Салттуу окуу китептери, иш китептери, таблицалар, схемалар жана карталар дагы эле окуу процессинин негизин түзөт. Алар маалыматтын ырааттуу презентациясын камсыздайт, билимди иретке келтирүүгө жана аны иш жүзүндө бекемдөөгө жардам берет. Ошого карабастан, заманбап педагогика окуучулардын сөзүн активдештирүү максатында адаттагы материалдарды автордук көнүгүүлөр, тексттердин тематикалык тандоолору, көйгөйлүү жана чыгармачыл ой жүгүртүүгө түрткү берүүчү тапшырмалар менен толуктоону болжолдойт [3, 88-6.].

2.2. Мультимедиа технологиялары

Аудио жана видео материалдарды колдонуу окуу тажрыйбасын түшүнүктүү жана кызыктуу кылат. Кинофильмдердин, интервьюлардын жана документалдык берүүлөрдүн үзүндүлөрү тил чөйрөсүнө өбөлгө түзөт, бул аз сабактар менен өзгөчө баалуу.

2.3. Санарип куралдары

Санарип доорунда электрондук платформалардын жана онлайн кызматтардын ролу өсүүдө. БКБ, БКБ сыяктуу платформалар, ошондой эле тестирлөө үчүн интерактивдүү сервисер (КДБ, Рид) аралыктан окутууну уюштурууга, өз убагында кайтарым байланышты камсыз кылууга жана жеке прогрессти көзөмөлдөөгө мүмкүндүк берет. Электрондук сөздүктөр жана грамматикалык колдонмолор окуу процессин ыңгайлуураак кылат [6, 56 б.; 7, 134 б.].

Кыргыз тилинин Заманбап сабагы-Бул жөн гана окуу китебин окуу жана эрежелерди жаттап алуу эмес. Анын натыйжалуулугу көбүнчө окутуунун максималдуу натыйжаларына жетишүүгө жана ар бир окуучунун ой жүгүртүүсүн активдештирүүгө багытталган инновациялык педагогикалык технологияларды колдонуу менен аныкталат. Бул технологиялар лексикалык жана грамматикалык материалды натыйжалуу өздөштүрүүнү камсыз кылган иштин ар кандай ыкмаларынын уюштуруу формаларын камтыган, тилди билүүнүн практикалык көндүмдөрүн калыптандырууну жана эң негизгиси, окуучулардын критикалык ой жүгүртүү, командада иштөө жана натыйжалуу баарлашуу сыяктуу маанилүү инсандык сапаттарын өнүктүрүүнү камтыган бирдиктүү система.

Мисалы мен Чүй облусунан бир нече мектептерге жеринде барып эксперименттерди кылынып жыйынтыгы төмөнкүдөй көрсөткүчтөрдү байкасаңыздар болот.

1-таблица, Эксперименттик иш-чаралардын жыйынтыгы

	Мектеп, класс жана дил баяндын темасы	Окуучунун саны	Баалар				% көрсөткүч
	6-класс. Тема: Алтын куш. Байланыштуу кеп 35 саат.						
	Эксперименттик топ	5					54,9
	Текшерүүчү топ	7					45,1
Жалпы:		2					100
	7-класс. Тема: Мен Кыргызстан менен сыймыктанам. Байланыштуу кеп 20 саат.						
	Эксперименттик топ	1					47,7
	Текшерүүчү топ	4					52,3
Жалпы:		5					100
	8-класс. Тема: Билим түгөнгүс байлык. Байланыштуу кеп 26 саат.						

	Эксперименттик топ	0					48,6
	Текшерүүчү топ	2					51,4
Жалпы:		2					100
9-класс. Тема: Айылымдын асыл адамдары. Байланыштуу кеп 13 саат.							
	Эксперименттик топ	6					51,4
	Текшерүүчү топ	4					48,6
Жалпы:		0					100

6-7-8-9-класстарды 279 окуучу дил баян жазып, эксперименттик жана текшерүүчү топтун жыйынтыгы натыйжалуу жакшы чыккандыгына ынандык.

Маалыматтык-коммуникациялык технологиялар (МКТ) кыргыз тили мугалимдеринин алдында кызыктуу жана натыйжалуу окуу процессин түзүү үчүн чексиз мүмкүнчүлүктөрдү ачуу менен билим берүүдө революция жасады. МКТны колдонуу презентацияны көрсөтүү менен гана чектелбейт; бул санариптик куралдарды окутуунун өзөгүнө терең интеграциялоо. Мультимедиялык презентацияларды иштеп чыгуу, мисалы, материалды жөн эле баяндап бербестен, аны жандуу сүрөттөр, видеолор, интерактивдүү элементтер менен визуалдаштырууга мүмкүндүк берет, бул жаттоо жана түшүнүү деңгээлин кыйла жогорулатат. Каалаган убакта жана каалаган жерде жеткиликтүү болгон видео сабактар окутуунун ийкемдүүлүгүн камсыз кылат жана студенттерге материалды толук өздөштүрүү үчүн канча жолу кайталоого мүмкүндүк берет.

Кыргыз тилинин Заманбап сабагы-Бул жөн гана окуу китебин окуу жана эрежелерди жаттап алуу эмес. Анын натыйжалуулугу көбүнчө окутуунун максималдуу натыйжаларына жетишүүгө жана ар бир окуучунун ой жүгүртүүсүн активдештирүүгө багытталган инновациялык педагогикалык технологияларды колдонуу менен аныкталат. Бул технологиялар лексикалык жана грамматикалык материалды натыйжалуу өздөштүрүүнү камсыз кылган иштин ар кандай ыкмаларын, ыкмаларын жана уюштуруу формаларын камтыган, тилди билүүнүн практикалык көндүмдөрүн калыптандырууну жана эң негизгиси, окуучулардын критикалык ой жүгүртүү, командада иштөө жана натыйжалуу баарлашуу сыяктуу маанилүү инсандык сапаттарын өнүктүрүүнү камтыган бирдиктүү система.

Бул процессте окутуунун интерактивдүү ыкмалары өзгөчө роль ойнойт, алар статикалык сабакты ар бир окуучуну активдүү ишке тартуучу динамикалык жана кызыктуу иш-чарага айландырат. Интерактивдүү методдор окутуунун салттуу формаларына мүнөздүү

пассивдүүлүктү жеңүүгө жана билимди сиңирүү процессин кызыктуу укмуштуу окуяга айландырууга мүмкүндүк берет. Мындай ыкмалардын бир нече мисалын карап көрөлү.

Эң кеңири таралган жана эффективдүү интерактивдүү методдордун бири-бул мээ чабуулу (сереб). Анын негизи сабактын белгилүү бир тема боюнча идеяларды жамааттык жаратуу болуп саналат. Студенттер өз ойлорун эркин айтышат, атүгүл эң күтүлбөгөн жана тиешеси жоктой сезилет. Мээ чабуулу процессинде креативдүү ой жүгүртүү өнүгөт, өз көз карашын талашуу жөндөмү жакшырат, командада иштөө жөндөмү калыптанат жана башкалардын пикирин угуу жана эске алуу жөндөмү жакшырат. Маанилүү нерсе, мээ чабуулу этабында сөздөрдүн тууралыгына басым жасалбайт, эң башкысы – сөз эркиндиги жана идеялардын максималдуу санын түзүү [4, 59-б.].

Башка пайдалуу интерактивдүү ыкма – кластерлөө. Бул ыкма көрүнөө класста колдонулган ар кандай түшүнүктөрдүн жана терминдердин ортосундагы байланыш көрсөтүүгө мүмкүндүк берет. Студенттер Борбордук түшүнүктү тартышат жана ага байланыштуу терминдер менен бутактарды "таркатышат", теманын өзгөчө "картасын" түзүшөт. Кластерлөө билимди уюштурууга жардам берет, ассоциативдик ой жүгүртүүнү калыптандырат жана маалыматты жакшыраак сактоого өбөлгө түзөт. Материалдын визуалдык чагылдырылышы аны окуучулар үчүн жеткиликтүү жана түшүнүктүү кылат.

Ролдук оюндар андан кем эмес маанилүү ролду ойнойт. Алар симуляцияланган реалдуу кырдаалдарда тилди практикалоого мүмкүндүк берет. Окуучулар сабакта үйрөнгөн лексика жана грамматикалык конструкцияларды колдонуу менен белгилүү ролдорду алышат жана бири-бири менен баарлашышат. Ролдук оюндар баарлашуу көндүмдөрүн, ар кандай кырдаалдарга көнүү жөндөмүн өнүктүрөт, командада иштөөгө үйрөтөт, ошондой эле социалдык көндүмдөрдү, диалог түзүү, өз позициясын талашуу жана консенсуска келүү жөндөмүн өнүктүрөт. Ролдук оюндар аркылуу абстракттуу билим практикалык тажрыйбага айланат. Мунун баары комплекстүү материалды өздөштүрүүнүн жогорку деңгээлин жана Окуучулардын тилдик компетентүүлүгүн калыптандырууну камсыз кылат. Мындай интерактивдүү методдорду колдонуу кыргыз тили сабагын натыйжалуу гана эмес, кызыктуу да кылат, тилди үйрөнүүгө болгон кызыгууну арттырат жана окутууда жогорку натыйжаларга жетишүүгө өбөлгө түзөт.

Маалыматтык-коммуникациялык технологиялар (МКТ) кыргыз тили мугалимдеринин алдында кызыктуу жана натыйжалуу окуу процессин түзүү үчүн чексиз мүмкүнчүлүктөрдү ачуу менен билим берүүдө революция жасады. МКТны колдонуу презентацияны көрсөтүү менен гана чектелбейт; бул санариптик куралдарды окутуунун өзөгүнө терең интеграциялоо. Мультимедиялык презентацияларды иштеп чыгуу, мисалы, материалды жөн эле баяндап бербестен, аны жандуу сүрөттөр, видеолор, интерактивдүү элементтер менен визуалдаштырууга мүмкүндүк берет, бул жаттоо жана түшүнүү деңгээлин кыйла жогорулатат. Каалаган убакта жана каалаган жерде жеткиликтүү болгон видео сабактар окутуунун ийкемдүүлүгүн камсыз кылат жана студенттерге материалды толук өздөштүрүү үчүн канча жолу кайталоого мүмкүндүк берет.

Акыркы жылдары өзгөчө актуалдуу болуп калган дистанттык окутуу ар кандай видеоконференция платформаларын колдонуу менен онлайн сабактарды өткөрүүгө мүмкүнчүлүк берет. Бул географиялык тоскоолдуктарды жоюуга жана алыскы аймактардан келген студенттерге сапаттуу билим алууга мүмкүнчүлүк берет. Онлайн тестирлөө билим деңгээлин тез арада баалоого жана ар бир студенттин прогрессине көз салып, реалдуу убакытта пикир билдирүүгө мүмкүндүк берет. Саяктуу интерактивдүү платформалар! жана,

билимди текшерүү процессин кызыктуу оюнга айлантип, окуучулардын мотивациясын жана жигердүүлүгүн жогорулатат. Оюн форматы билимди башкаруудан коркуу сезимин жок кылат жана татаал материалды оңой сиңирүүгө жардам берет. МКТ материалды визуалдаштырууга гана эмес, окуучулардын окуу процессине активдүү катышуусуна түрткү берип, окууну интерактивдүү жана эсте каларлык кылат [8, 24-б.].

Модулдук окутуу, өз кезегинде, окуу материалын структуралоого натыйжалуу мамиле кылат. Окуу процессин ар бири белгилүү бир темага арналган жана так аныкталган окуу максаттары жана натыйжалары бар өзүнчө модулдарга бөлүү материалды акырындык менен жана системалуу өздөштүрүүнү камсыз кылат. Ар бир модуль теориялык материалды, практикалык тапшырмаларды, тесттерди жана тесттик иштерди камтышы мүмкүн. Бул ыкма студенттерге бир темага көңүл буруп, аны кийинки темага өтүүдөн мурун кылдат өздөштүрүүгө мүмкүндүк берет. Бул тилди үйрөнүүдө өзгөчө маанилүү, анда билимди жана көндүмдөрдү акырындык менен куруу ийгиликтин ачкычы болуп саналат. Андан тышкары, модулдук окутуу кошумча тапшырмаларды сунуштоо же айрым темаларды тереңирээк изилдөө аркылуу окуу планын окуучулардын жеке өзгөчөлүктөрүнө ылайыкташтырууну жеңилдетет. Материалды өздөштүрүүнү контролдоо ар бир этапта ишке ашырылат, бул билимдеги кемчиликтерди өз убагында аныктоого жана окуу процессин ондоого мүмкүндүк берет.

Кейс-реалдуу же симуляцияланган кырдаалдар менен иштөөнү камтыган ыкма алынган билимди иш жүзүндө колдонууга мүмкүндүк берет. Кыргыз тилин үйрөнүү контекстинде булар белгилүү темалар боюнча диалог түзүүнү, анык тексттерди талдоону, Турмуштук реалдуу кырдаалдарды чагылдырган суроолорго оозеки жана жазуу жүзүндө жоопторду даярдоону талап кылган кейстер болушу мүмкүн. Мисалы, студенттер модулдун ичинде үйрөнгөн лексиканы жана грамматикалык конструкцияларды колдонуу менен конкреттүү коммуникация көйгөйлөрү үчүн чечимдерди иштеп чыга алышат. Мындай мамиле аналитикалык ой жүгүртүүнү, критикалык ой жүгүртүү жөндөмүн, белгисиздик шартында чечим кабыл алуу жөндөмүн өнүктүрөт, ошондой эле маданияттар аралык коммуникациянын компетенцияларын калыптандырууга өбөлгө түзөт.

Дифференцияланган окутуу билим берүүдөгү Инклюзивдик мамиленин негизги элементи болуп саналат. Ал ар кандай татаалдыктагы жана типтеги тапшырмаларды сунуштап, ар бир окуучунун жеке өзгөчөлүктөрүн эске алууга мүмкүндүк берет. Мугалим ар кандай деңгээлдеги топтордо ишти уюштуруп, жогорку деңгээлдеги студенттерге классташтарына жардам берүүгө, ошондой эле кошумча колдоого муктаж студенттер менен жекече иштөөгө мүмкүнчүлүк берет. Тапшырмаларды дифференциациялоо жумуштун көлөмүн, тексттердин татаалдык деңгээлин, тапшырмалардын түрүн (жазуу, оозеки, долбоордук), окутуунун ар кандай методдорун жана технологияларын колдонуудан турушу мүмкүн. Бул ыкма окуучулардын жигердүүлүгүн жогорулатат жана тил материалын тереңирээк өздөштүрүүгө өбөлгө түзөт.

Долбоордун технологиясы студенттердин изилдөө жана чыгармачылык активдүүлүгүн айкалыштырууга мүмкүндүк берет. Долбоорлор боюнча иштөө билимди жана көндүмдөрдү иш жүзүндө колдонууга, чыгармачылыкты өнүктүрүүгө жана өз алдынча иштөө көндүмдөрүн калыптандырууга мүмкүндүк берет. Долбоорлор Кыргыз тилин үйрөнүүнүн ар кандай аспектиери менен байланыштуу болушу мүмкүн - кыргыз маданияты тууралуу мультимедиялык презентацияларды түзүүдөн тартып, адабий темаларга эссе жазууга же Кыргыз тилинде Диалогдор менен видеороликтерди иштеп чыгууга чейин. Долбоордун

үстүндө иштөө пландаштырууну, изилдөөнү, маалыматты талдоону, командалык кызматташууну жана жыйынтыктарды көрсөтүүнү талап кылат. Бул процесс тил көндүмдөрүн гана эмес, негизги компетенцияларды да өнүктүрөт. Кылымдын критикалык ой жүгүртүү, чыгармачылык, командада иштөө жана баарлашуу көндүмдөрү сыяктуу.

Жыйынтыктап айтканда, интерактивдүү методдорду, МКТны, модулдук окутууну, кейс-методдорду жана долбоордук иш-аракеттерди интеграциялоо Окуучулардын тилдик компетенттүүлүгүн комплекстүү калыптандырууну камсыз кылган системаны түзөт, ал билимди жана көндүмдөрдү гана эмес, чыгармачылык жөндөмүн, сынчыл ой жүгүртүүсүн, командада иштөө жана көйгөйлөрдү чечүү жөндөмүн өнүктүрөт. Мындай көп кырдуу мамиле окуучулардын мотивациясын жана активдүүлүгүн жогорулатып, кыргыз тилин үйрөнүү процессин кызыктуу, натыйжалуу жана канааттандыруучулук кылат. Бул тилди өздөштүрүүгө гана эмес, заманбап дүйнөдө ийгиликтүү жашоого даяр гармониялуу өнүккөн инсанды калыптандырууга да өбөлгө түзөт. Кыргыз тилин окутуунун натыйжалуулугун жогорулатуу заманбап билим берүүнүн башкы милдеттеринин бири болуп саналат. Изилдөөлөр жана реалдуу практика көрсөткөндөй, окутуунун салттуу методикасын жаңы педагогикалык технологиялар менен айкалыштыруу окуу процессинин натыйжалуулугун кыйла жогорулатат.

Мультимедиялык жана электрондук инструменттерди интеграциялоо, ошондой эле интерактивдүү методикаларды киргизүү Окуучулардын тилдик компетенттүүлүгүн комплекстүү өнүктүрүүгө, алардын коммуникативдик жана чыгармачылык жөндөмдөрүн байытууга өбөлгө түзөт. Долбоорлоо жана изилдөө иши окуучулардын активдүү катышуусуна түрткү берет, алардын өз алдынчалыгын жана алынган натыйжалар үчүн жоопкерчилик сезимин стимулдайт.

Демек, заманбап билим берүү процессинин алкагында Кыргыз тилин окутуунун натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн:

Салттуу жана инновациялык ыкмалардын айкалышын колдонуу;

Окуучулардын активдүүлүгүн жана кызыгуусун арттырууга өбөлгө түзүүчү окутуунун интерактивдүү формаларын киргизүү;

Бул методикаларды колдонуу окуучулардын чыгармачылык потенциалын ачууга, тилди практикалык билүүсүн өнүктүрүүгө жана алардын кыргыз тилин үйрөнүүгө болгон кызыгуусун арттырууга өбөлгө түзөт.

Колдонулган адабияттар

1. Жусупова, Г. (2018). *Кыргыз тилин окутуунун методикасы*. – Бишкек: КТУнун басмасы. – 220 б. (123-б.).
2. Мамбетова, А. (2020). *Заманбап билим берүүдө тил үйрөтүү технологиялары*. – Бишкек: Аркус. – 180 б. (45–47-б.).
3. Ибраимова, Н. (2019). *Интерактивдүү методдор жана алардын натыйжалуулугу*. – Бишкек: Билим. – 150 б. (88-б.).
4. Ахматова, Ж. (2021). *Кыргыз тили сабагында инновациялык ыкмалар*. – Ош: ОшМУ. – 120 б. (59-б.).
5. Johnson, M. (2017). *Interactive Language Learning*. – New York: Routledge. – 210 p. (p. 102).
6. Smith, A. (2021). *Digital Tools in Language Education*. – London: Springer. – 245 p. (p. 56).
7. Brown, T. (2022). *ICT in Modern Pedagogy*. – Cambridge: CUP. – 198 p. (p. 134).
8. UNESCO. (2020). *Distance learning strategies in response to COVID-19*. Paris. – 60 p. (p. 24).
9. OECD. (2019). *Education Policy Outlook*. – Paris. – 105 p. (p. 78).

10. Мусаева В.И., Байбосова Д.К., Айтбек кызы Э., Тумонбаева Э.Т. Эне тилин элдик педагогикалык нукта окутуп-үйрөтүүнүн илимий-методологиялык проблемалары // И. Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы, 2025, №2/3. – 465 б.

Рецензент: педагогика илимдеринин доктору, профессор Чыманов Ж.А.